

Adroddiad i'r: Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd

Dyddiad y cyfarfod: 19 Hydref 2018

Swyddog Arweiniol: Steve Price, Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd

Awdur yr Adroddiad: Steve Price, Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd

Teitl: **Cyd-bwyllgor Craffu ar gyfer y Bwrdd Gwasanaethau**
Cyhoeddus

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad hwn ynghylch y trefniadau arfaethedig ar gyfer y dyfodol i graffu ar waith Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Conwy a Sir Ddinbych.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Mae'r adroddiad yn darparu gwybodaeth ar y cynnydd a wnaed tuag at sefydlu cyd-bwyllgor Craffu ffurfiol ar gyfer Cyngorau Conwy a Sir Ddinbych i graffu ar waith y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus (BGC). Byddai'r pwyllgor newydd yn 'Gyd-bwyllgor Trosolwg a Chraff'. Yn Sir Ddinbych, cyfeirir at bwyllgorau trosolwg a chraffu yn gyffredinol fel 'pwyllgorau craffu'.

3. Beth yw'r Argymhellion?

- 3.1 Bod y Pwyllgor yn argymhell i'r Cyngor y dylid sefydlu Cyd-bwyllgor Craffu ffurfiol i graffu ar waith Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Conwy a Sir Ddinbych;
- 3.2 Bod y Pwyllgor yn cefnogi y dylid gofyn am gymeradwyaeth y Cyngor ar gylch gorchwyl drafft a'r rheolau gweithredu ar gyfer y cyd-bwyllgor craffu.
- 3.3 Bod y Pwyllgor yn ystyried ac yn gwneud sylwadau ar a ddylai tâl cydnabyddiaeth fod ar gael i gadeirydd y cyd-bwyllgor craffu.

4. Manylion yr Adroddiad

Cefndir

- 4.1 Mae Adran 35 Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yn ei gwneud yn ofynnol bod pwyllgor craffu llywodraeth leol yn cael ei ddynodi i graffu gwaith y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus ar gyfer yr ardal honno. Y bwriad yw rhoi cyfrifoldeb am herio ac atebolrwydd yn lleol yn hytrach nag ar weinidogion Cymru.
- 4.2 Mae'r Ddeddf yn dweud:

Dylai pob Awdurdod Lleol sicrhau bod gan ei bwyllgor trosolwg a chraffu y pŵer i:

- a) Adolygu neu graffu ar y penderfyniadau a wnaed neu gamau a gymerwyd gan y bwrdd gwasanaethau cyhoeddus;
- b) Adolygu neu graffu ar drefniadau llywodraethu'r bwrdd;
- c) Cyflwyno adroddiadau neu argymhellion i'r bwrdd ynghylch ei swyddogaethau neu drefniadau llywodraethu;
- d) Ystyried materion sy'n ymwneud â'r bwrdd gan y gall Gweinidogion Cymru gyfeirio ato ac adrodd i Weinidogion Cymru yn unol â hynny; a
- e) Chynnal swyddogaethau eraill mewn perthynas â'r bwrdd a orfodir arno gan y Ddeddf.

4.3 Yn gynnar yn 2016, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ganllawiau ar Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, y Ddeddf a sefydlodd y BGC. O ran y trefniadau craffu ar gyfer y BGC mae'r cyfarwyddyd yn dweud:

“Er mwyn sicrhau atebolrwydd democrataidd, mae gofyniad i bwyllgor craffu llywodraeth leol dynodedig yr awdurdod lleol perthnasol graffu ar waith y bwrdd gwasanaethau cyhoeddus. Mater i'r awdurdod lleol unigol fydd penderfynu ar ei drefniadau craffu ar gyfer y bwrdd gwasanaethau cyhoeddus y mae'n aelod ohono. Er enghraifft, gellir defnyddio pwerau deddfwriaethol sy'n bodoli eisoes i roi trefniadau ar y cyd ar waith, fel 'cyfethol' pobl nad ydynt yn aelodau o'r awdurdod i eistedd ar y pwyllgor a lle bo'n briodol, penodi cyd-bwyllgorau sy'n rhychwantu ffiniau mwy nag un awdurdod lleol.

Er y bydd yn parhau i fod yn hollol gyfreithlon i bwyllgor craffu pwnc (megis pwyllgor craffu plant a phobl ifanc) graffu ar waith y bwrdd gwasanaethau cyhoeddus mewn perthynas â mater penodol, mae'n bwysig fod gan un pwyllgor drosolwg cyffredinol ar effeithiolrwydd y bwrdd. Dyma pam fod yn rhaid i un pwyllgor gael ei ddynodi i ymgymryd â'r gwaith hwn.”¹

- 4.4 I gydymffurfio â'r gofynion deddfwriaethol, mae cynghorau Conwy a Sir Ddinbych yr un wedi dewis un o'u pwyllgorau Craffu i fod yn bwyllgor craffu penodol ar y BGC. Ar gyfer Sir Ddinbych, y Pwyllgor Craffu Partneriaethau yw hyn.
- 4.5 Erbyn Awst 2017 roedd Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi canllawiau ar graffu BGC (ynghlwm fel atodiad 1).

Sefydlu Cyd-bwyllgor Craffu

- 4.6 Barn y BGC ym mis Medi 2017 oedd mai cyd-bwyllgor Craffu fyddai'r cerbyd mwyaf priodol i graffu bwrdd traws sirol/ bwrdeistref sirol strategol fel y BGC. Cadarnhaodd y BGC ei gefnogaeth ar gyfer cyd-Bwyllgor Craffu ar 19 Mehefin 2018.
- 4.7 Mae'r pwyllgorau craffu, grwpiau cydlynu Craffu a'r Pwyllgorau Gwasanaethau Democrataidd yng nghynghorau Conwy a Sir Ddinbych wedi ystyried a chytuno gyda'r sylwadau a gyflwynwyd gan y BGC i sefydlu cyd-bwyllgor ac maent wedi cadarnhau cylch gorchwyl drafft ar gyfer ymgynghori pellach. Atodir y fersiwn ddiweddaraf fel

¹ <http://gov.wales/docs/desh/publications/160225-spsf-3-collective-role-en.pdf> Shared Purpose: Shared Future Statutory guidance on the Well-being of Future Generations (Wales) Act 2015, SPSF3: Collective role (public services boards) Welsh Government, 2016

Atodiad 2 gyda diwygiadau a awgrymwyd yn ystod y rownd ddiweddaraf o ymgynghori wedi eu hamlygu'n goch.

4.8 Rhagwelir bydd cylch gorchwyl drafft terfynol yn cael ei gyflwyno gerbron y ddau Gyngor y mis hwn, ac os caiff ei gymeradwyo, bydd Cyd-bwyllgor Craffu yn cael ei sefydlu'n ffurfiol.

4.9 Mae'r cylch gorchwyl drafft yn cynnig model ar gyfer y trefniadau cadeirio. Mae'n bosib mai dim ond ddwywaith y flwyddyn y bydd y cyd-bwyllgor Craffu yn cwrdd felly mae'r ymgynghori hyd yma wedi dod i'r canlyniad y dylai rôl y cadeirydd fod yn un sydd dros gyfnod o ddwy flynedd. Gofynnir i'r Pwyllgor Gwasanaethau Democraidd am ei farn ar hyn ac yn benodol a ddylid rhoi tâl cydnabyddiaeth ar gyfer rôl cadeirydd y cyd-bwyllgor Craffu. Gweler adran 6 uchod.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Nid yw'r argymhellion yn cyfrannu'n uniongyrchol at y Blaenoriaethau Corfforaethol ond datblygwyd Cynllun Corfforaethol y Cyngor mewn ymgynghoriad â sefydliadau partner, gan gynnwys y partneriaid BGC. Mae gan Gynllun Lles y BGC a Chynllun Corfforaethol y Cyngor nodau a gweithgareddau sy'n ategu ei gilydd.

6. Faint fydd yn ei gostio a sut fydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

6.1 Y prif gostau yw'r costau staffio a fyddai eu hangen gan y cyd-bwyllgor newydd mewn perthynas â chefnogaeth swyddogaeth pwyllgor a chraffu. Cyfeirir at y rhain yn y cylch gorchwyl drafft sy'n amlinellu y gellir talu am y gefnogaeth hon o'r adnoddau sy'n bodoli eisoes o fewn Cyngorau Conwy a Sir Ddinbych. Mae'r ddau awdurdod yn darparu cefnogaeth ar gyfer y BGC hefyd.

6.2 Panel Annibynnol Cymru ar Gydnabyddiaeth Ariannol sy'n pennu taliadau cydnabyddiaeth ar gyfer cyflawni rôl ychwanegol fel cadeirydd pwyllgor. Ar gyfer Cyd-Bwyllgor Craffu mae'r Panel ar hyn o bryd yn caniatáu cyflog o £6,700 i gadeirydd. Os yw'r cadeirydd eisoes yn derbyn cyflog uwch ar gyfer rôl cadeirydd pwyllgor neu arweinydd grŵp gwleidyddol, £3,350 fyddai'r tâl ychwanegol.

6.3 Rhaid i'r awdurdodau lleol benderfynu a ddylai rôl cadeirydd y cyd-Bwyllgor Craffu fod yn gymwys i dderbyn taliad. Os yw'r awdurdod lleol yn penderfynu fod y rôl yn gymwys, rhaid i'r taliad fod fel yr hyn a nodir ym mharagraff 6.2 uchod. Ym mis Medi, penderfynodd Pwyllgor Gwasanaethau Democraidd Conwy na ddylid talu tâl cydnabyddiaeth i gadeirydd y Cyd-bwyllgor Trosolwg a Chraffu. Ni all rôl is-gadeirydd y Cyd-Bwyllgor Craffu dderbyn tâl ychwanegol am y rôl.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb?

7.1 Nid oes angen asesiad o'r effaith ar les gan fod yr adroddiad hwn yn rhan o broses ymgynghori ar gynigion i sefydlu pwyllgor Craffu. Fodd bynnag, bydd cyflwyno model Craffu mwy effeithiol ar gyfer y BGC yn cyfrannu at y BGC yn cyflawni ei rôl statudol o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

7.2 Disgwylir i drefniadau Craffu awdurdod lleol i:

- Dderbyn yn ffurfiol yr Asesiad Lles a'r Cynllun Lles gan y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus
- Gweithredu fel ymgynghorai statudol ar gyfer yr Asesiad Lles a'r Cynllun Lles
- Adolygu'r Cynllun Lles os gofynnir gan Weinidog Cymru (sydd â phŵer i Atgyfeirio ond nid i gymeradwyo)

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gyda Chraffu ac eraill?

- 8.1 Ymgynghorwyd â'r Pwyllgor Craffu Partneriaethau, Grŵp Cadeiryddion ac Is-Gadeiryddion Craffu a'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd a oedd yn cefnogi creu cyd-bwyllgor Craffu ffurfiol. Mae Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Cyllid ac Adnoddau Conwy, ei grŵp cydlynu Craffu a'i Bwyllgor Gwasanaethau Democrataidd hefyd wedi cefnogi sefydlu'r cyd-bwyllgor. Mae Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Conwy a Sir Ddinbych wedi rhoi eu cefnogaeth.
- 8.2 Disgwylir i Gonwy a Sir Ddinbych fynd â'r mater i gyfarfodydd eu Cynghorau llawn ym mis Hydref 2018 am benderfyniad.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Nid oedd angen datganiad ganddo ar gyfer yr adroddiad hwn.

10. Pa risgiau sydd yna ac oes yna unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Byddai'r adnoddau i gefnogi'r cyd-bwyllgor Craffu arfaethedig yn dod o'r adnoddau sy'n bodoli eisoes yng Nghynghorau Conwy a Sir Ddinbych. Gall cydweithio o'r fath ddioddef os oes diffyg eglurder o ran rolau a disgwyliaid neu os nad yw'r partneriaid wedi ymrwymo i'r cydweithio. Er mwyn mynd i'r afael â'r risgiau hyn, mae cylch gorchwyl a rheolau gweithredu manwl wedi cael eu drafftio, ac mae aelodau etholedig gyda rolau Craffu amlwg o'r ddau gyngor a'r BGC wedi bod yn rhan mewn datblygu'r cynigion a'r cylch gorchwyl.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Adran 35 Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

Adran 58 Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011.

Rheoliad 3 Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyd-bwyllgorau Trosolwg a Chraffu) (Cymru) 2013